

Analysis the strategic role of public libraries on Iran's geopolitics of information

Mahdi Deramnesari¹, Fahimeh Babalhavaeji^{2*}, Zahra Abazari³, Nadjla Hariri⁴, Fatemeh Nooshinfard⁵

1. PhD Student of Department of Communication & Knowledge Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Faculty Member of Department of Communication & Knowledge Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
3. Faculty Member of Department of Library & Information Science, Tehran North Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
4. Faculty Member of Department of Communication & Knowledge Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
5. Faculty Member of Department of Communication & Knowledge Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Article Info.

Received: 2023/06/22

Accepted: 2024/03/10

Abstract

Background and Objectives: A public library is a non-profit library, which is maintained for public use and funded by the government or the public sources. Unlike other libraries, public library satisfies general public information needs by providing all kinds of knowledge and information available to all segments of the community regardless of race, nationality, age, gender, religion, language, disability, economic and employment status. It may also provide other services to their communities such as, storytelling for children, after-school programs, language learning, seminars, workshops and other community services. One of the benefits of this research is to offer proposed solutions and lay the groundwork for developing a model for playing a strategic role of public libraries in geopolitics of information as a tool to measure the performance of libraries in this regard and the results can be used in public libraries and other relevant trustees, so, the main purpose of this study is to analyze the strategic role of the public libraries in the Iran Geopolitics of Information This is an applied research with a mixed method (qualitative-quantitative) approach.

Methodology: To collect qualitative information, a semi-structured interview has been used. In the quantitative part, a researcher-made questionnaire Based on the result of the qualitative part, has been used. The statistical population of the research in the qualitative section includes 13 experts and university professors who were selected by a purposeful method based on criteria and has been analyzed using qualitative content analysis method. The findings of quantitative part has been analyzed using factor analysis. The population of the quantitative part, included the head managers and deputies of the general administrations of the Iran's public libraries (70 people) and the librarians of the provinces that have main and central public libraries from five clusters of north, south, east, west and center of Iran, including 10 provinces & 160 librarians. 201

complete questionnaires were received.

Findings: Findings shows that, libraries have an implicitly role in strengthening cultural identity and increasing public awareness, especially in terms of strengthening Iranian-Islamic identity, as one of the three main components of geopolitics, but this role is not designed for a specific mission and It is also not clearly explained in upstream documents. Also, based on the findings, the centralized resources acquisition by the Iran Public Libraries Foundation for all public libraries in an integrated manner that there is not any clear role of users need in the selection process is inconsistent with the Free-Flow of Information approach.

Discussion: Centralized system of providing resources and public libraries materials, i.e. centralized purchase and distribution of resources by the public libraries of the country to all public libraries in Iran in an integrated way that users do not have an obvious and effective role in the selection process, is somewhat inconsistent with the definitions of free flow of information. Preserving and strengthening identity is one of the basic components in geopolitical issues. Information is considered as the main source of power. Governments have focused mainly on identity to develop their boundaries of geopolitics of information. Obviously, in order to prevent cultural interference and the infiltration of foreign identities in order to change the behavior and culture of a society and make it more consumer-oriented, people should to be well aware of their national identity and thus power as Soft defense power. Public libraries are one of the most important general databases, which can strengthen the soft defense infrastructure by disseminating information about the identity and national values of a community by raising public awareness. Therefore, national policymakers should consider the role of public libraries as a public discourse space in transmitting culture and information and a base for strengthening the power of soft defense, training and explaining the specific role for librarians, developing technological infrastructure of libraries, providing resources based on local needs and the audience needs, continuous and purposeful monitoring of activities and increasing the number of service recipients from public libraries. In order to achieve these goals, it is necessary to consider a few basic points: First, due to the geographical dispersion of public libraries in Iran, it is necessary for more people to use the services of libraries. To achieve this goal, a comprehensive audience attraction program is needed. Design and implement public libraries in a purposeful and mission-oriented manner. It's also necessary for librarians to receive targeted and necessary training to provide appropriate counseling and guidance services so that they'll can, in addition to general librarianship services, perform their duties as advisors to guide users in the right direction. The third important point is to pay attention to the information resource system required by libraries, in which the diversity of ethnic and cultural needs should be considered in order to gain more power through the saturation of cultural information in the community memory.

Keywords: Geopolitics of information, soft power, public libraries, cultural identity

---

*Corresponding author: Email: f.babalhavaeji@gmail.com

How to Cite: Deramnesari, M., Babalhavaeji, F., Abazari, Z., Hariri, N., & Nooshinfard, F. (2024). Analysis the strategic role of public libraries on Iran's geopolitics of information. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 16(1), 23-46.

تحلیل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران

مهدی درم نثاری^۱، فهیمه باب الحوائجی^{۲*}، زهرا ابادری^۳، نجلا حریری^۴، فاطمه نوشین فرد^۵

۱. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. دانشیار، گروه علوم ارتباطات و دانش‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۳. دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۴. استاد، گروه علوم ارتباطات و دانش‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۵. دانشیار، گروه علوم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱

چکیده

هدف: هدف اصلی پژوهش، تحلیل نقش راهبردی کتابخانه‌های عمومی در ژئوپلیتیک اطلاعات ایران است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی با رویکرد آمیخته (کیفی-کمی) است.

روش‌شناسی: برای گردآوری اطلاعات بخش کیفی از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی، شامل ۱۳ نفر از خبرگان و اساتید دانشگاه است که با روش هدفمند مبتنی بر معیار انتخاب شدند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده گردید. جامعه بخش کمی پژوهش شامل مدیران کل و معاونان ادارات کل کتابخانه‌های عمومی کشور (۷۰ نفر) و کتابداران استان‌های دارای کتابخانه اصلی و مرکزی در پنج خوشه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز کشور شامل ۱۰ استان (۱۶۰ کتابدار) بود و مجموعاً ۲۰۱ پرسش‌نامه کامل پس از پاسخگویی دریافت شد. تحلیل یافته‌ها در بخش کمی از طریق تحلیل عاملی انجام پذیرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد کتابخانه‌ها تلوياً از جهت تقویت هویت فرهنگی و ارتقای آگاهی‌های عمومی، خصوصاً از منظر تقویت هویت ایرانی-اسلامی، به‌عنوان یکی از سه مؤلفه اصلی جغرافیای سیاسی نقش دارند اما این نقش به‌صورت هدفمند و مأموریت‌ویژه طراحی نگردیده و در اسناد بالادستی نیز به‌طور شفاف تبیین نشده است. همچنین براساس یافته‌ها، خرید و توزیع متمرکز منابع توسط نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به تمام کتابخانه‌های عمومی ایران به‌صورت یکپارچه که کاربران نقش آشکار و اثرگذاری در فرایند انتخاب ندارند با رویکرد جریان آزاد اطلاعات در تناقض است. دیگر نکات مورد توجه و تأکید در یافته‌ها عبارت بودند از: لزوم توجه سیاست‌گذاران ملی به نقش کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یک فضای گفتمانی عمومی در انتقال فرهنگ و اطلاعات و پایگاهی برای تقویت قدرت دفاع نرم، آموزش و تبیین نقش مشخص به کتابداران، لزوم توسعه زیرساخت‌های فناورانه کتابخانه‌ها، تامین منابع براساس نیازهای بومی و خواست مخاطب، پایش مستمر و هدفمند فعالیت‌ها و افزایش خدمات‌گیرندگان از کتابخانه‌های عمومی.

نتیجه‌گیری: به‌منظور نقش‌آفرینی کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران، لازم است جامعه کاربران بیشتری در معرض بهره‌مندی از خدمات کتابخانه‌های عمومی قرار گیرند. همچنین سیاست‌گذاران ملی به نقش این مراکز به‌عنوان یک فضای گفتمانی عمومی و پایگاهی برای تقویت هویت ملی و قدرت دفاعی نرم نگاه و برنامه‌ریزی کنند.

کلیدواژه‌ها: ژئوپلیتیک اطلاعات، جغرافیای سیاسی اطلاعات، هویت فرهنگی، کتابخانه‌های عمومی

ایمیل: f.babalhavaeji@gmail.com

*نویسنده مسئول

استناد به این مقاله: درم نثاری، مهدی، باب‌الحوائجی، فهیمه، ابادری، زهرا، حریری، نجلا، و نوشین فرد، فاطمه. (۱۴۰۳). تحلیل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۶(۱)، ۲۳-۴۶.

مقدمه و بیان مسئله

کتابخانه عمومی برخلاف سایر کتابخانه‌ها با ارائه انواع دانش و اطلاعات در دسترسی همه بخش‌های جامعه بدون توجه به نژاد، ملیت، سن، جنسیت، مذهب، زبان، ناتوانی، وضعیت اقتصادی و اشتغال؛ از نیازهای اطلاعات عمومی است و امروزه علاوه بر کتاب‌های چاپ‌شده و مواد سنتی، طیف گسترده‌ای از رسانه‌های دیگر و فن آوری‌های مدرن مانند فیلم‌ها، کتاب‌های صوتی، کتاب‌های الکترونیکی، دی‌وی‌دی را به دیگران ارائه می‌دهد؛ به طوری که نقش‌ها و مأموریت‌های کتابخانه عمومی از خواندن تفریحی به سمت فعالیت‌های آموزشی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و سیاسی فعال شده است (Ukessayes, 2015). کتابخانه‌های عمومی بدون تمرکز بر هر طبقه‌ای (Aabø & Audunson, 2012) راهبردهایی را برای ایجاد اعتماد و سرمایه اجتماعی (Johnson, 2010) داشته و با تمرکز بر عموم و برنامه‌های مرتبط با آن به اطلاع‌رسانی می‌پردازد. این در حالی است که با توجه به شتاب عظیم اطلاعات در حوزه‌های مختلف، مرزهای اطلاعاتی و اطلاع‌رسانی گسسته شده و به‌عنوان یک منبع قدرت در فضای داخلی و بین‌المللی مبدل گشته است. بحث پیرامون گردش اطلاعات در جوامع مختلف و قدرت‌های پنهان و آشکار کنترل‌کننده آن، یکی از مباحث ژئوپلیتیک اطلاعات (Geopolitics of Information) یا سیاست جغرافیایی اطلاعات است (Bigdeli & Farashbandi, 2007).

جغرافیای سیاسی اطلاعات یا ژئوپلیتیک اطلاعات، به بررسی تأثیر و تأثر جغرافیای سیاسی کشورها بر گردش اطلاعات در جامعه می‌پردازد (Smith, 1985). اصطلاح ژئوپلیتیک که امروزه به معنای مطالعه جغرافیای سیاسی است اولین بار توسط جغرافی‌دان سوئدی به نام رودولف کیلن ابداع و به کار برده شد. (Shaghghi, 2018) ژئوپلیتیک اطلاعات دیدگاهی جدید در حوزه علم ژئوپلیتیک و علم اطلاعات است که بنای آن قدرت اطلاعاتی در نظام معاصر است و براساس اهمیت ژئوپلیتیک در عصر حاضر و نقش آفرینی آن در نظام بین‌الملل و تحولات متصور بر آن استوار شده است. از سوی دیگر در جوامع در حال توسعه و در حال صنعتی شدن، کنترل اطلاعات یکی از عناصر مهم این گونه جوامع به شمار می‌رود. از آنجاکه «میل به بقا» و «میل به بهزیستی» در کانون توجه کنش‌گران و بازیگران جغرافیای سیاسی است؛ لذا این مهم از رهگذر «شناخت وضع موجود به‌ویژه در بخش بنیادهای قدرت و مناسبات قدرت»، «ارزیابی منافع و مصالح در وضعیت کنونی و آینده» و «داشتن راهبرد برای پاس داشت وضع موجود یا دگرگون‌سازی آن» ممکن است. در جغرافیای سیاسی یا ژئوپلیتیک که به مطالعه کنش متقابل سیاست (قدرت) و جغرافیا (فضا، مکان و قلمرو) می‌پردازد، این مناسبات قدرت است که به صورت طیفی از همزیستی، هم‌آوردی، تنش تا جنگ در کانون پژوهش‌ها قرار می‌گیرند. گرایش به بقا و بهزیستی وجود نهادینه مشترک همه انسان‌ها هستند. از این رو، طی تاریخ، مناسبات قدرت نیز در تحکیم و استوارسازی گرایش‌های یادشده نقش آفریده‌اند و گروه‌های انسانی در قالب خانواده، تیره، طایفه، ایل و ملت به فراخور ادراک محیطی‌شان یکی از گزینه‌های مناسبات قدرت را به مصلحت برگزیده‌اند (Kavianirad, 2016). بر این اساس، ژئوپلیتیک اطلاعات با توجه به این که از ضرورت‌های فزاینده سال‌های آینده (Maréchal, 2017) و از مباحث مهم در شکل‌گیری قدرت‌های اطلاعاتی است، به تحلیل مطالعه عوامل مؤثر بر ساختار جریان اطلاعات در گستره جهانی و تأثیر موقعیت جغرافیایی و منطقه‌ای بر آن می‌پردازد و ابزارهای کاربردی و رسانه‌ها، روابط بین کشورها در ارتباط با وضعیت تبادل و ارسال اطلاعات از مباحث اصلی آن است (Doroodi, 1388).

از دیدگاه (McQuail, 1979) در ژئوپلیتیک اطلاعات، عوامل هدایت‌کننده جریان اطلاعات در رسانه‌ها نقش مهمی در ایجاد نگرش‌ها و تغییر در جهت‌گیری‌های خرد و کلان افراد یک جامعه دارد. این تأثیرگذاری به تغییر در جوامع، از کوچک‌ترین واحد جغرافیایی تا کشورها، مناطق، قاره‌ها و جهان منجر می‌شود. با توجه به دیدگاه مذکور، کتابخانه‌های عمومی از رسانه‌های مهم و قابل توجه در این مبحث است، ضمن این که یکی از زمینه‌هایی که در مطالعات جغرافیای سیاسی اطلاعات مطرح است، اراده دولت‌ها در راستای به‌وجود آوردن محیطی جدید و در حقیقت یک نظم‌نویس، بر طبق خواست و منافع خود

آن‌ها است. این اراده از طریق اعمال سیاست‌های اطلاعاتی و با ابزار رسانه‌ای جامه عمل می‌پوشد. لذا از دیدگاه کشورها و در راستای تحقق منافع ملی و گروهی آن‌ها، جهان به تجدید ساختار نیاز دارد و وظیفه رسانه‌ها، فضا سازی در جهت ایجاد چنین نظمی است (Brown-Syed, 2010).

مؤلفه‌های تشکیل دهنده ژئوپلیتیک اطلاعات و ارتباطات همان‌گونه که قدرت، موضوع و مبنای ژئوپلیتیک است و تمامی برداشت‌ها، رویکردها، مصادیق و مؤلفه‌های ژئوپلیتیک حول مدار و محور قدرت می‌چرخند و عنصر قدرت، به صورت نهان و آشکار خود را در ژئوپلیتیک نشان می‌دهد و ژئوپلیتیک بدون قدرت مفهوم و معنایی ندارد (Hafeznia, 2000). در ژئوپلیتیک اطلاعات و ارتباطات نیز موضوع کلیدی، برتری اطلاعاتی، تفوق اطلاعاتی، مزیت اطلاعاتی، تمایز اطلاعاتی و در یک کلام قدرت است و وظیفه یک ژئوپلیتیسین اطلاعاتی و ارتباطی، ارزیابی قدرت اطلاعاتی و ارتباطی یک ملت (تحلیل فرصت‌ها و امکانات اطلاعاتی و ارتباطی یک ملت) برای گسترش قدرت خویش در جهان و فضای دیجیتالی است، یعنی توان تأثیرگذاری یک کشور در حوزه اطلاعات و ارتباطات بر دیگر واحدهای سیاسی تا چه اندازه است. میزان و مقیاس چنین توانمندی می‌تواند یک کشور را در مقوله فناوری اطلاعاتی و ارتباطی در انزوای ژئوپلیتیکی، چالش ژئوپلیتیکی و تحول ژئوپلیتیکی قرار دهد. امروزه دیگر مقاومت در برابر توسعه دیجیتالی ممکن نیست و در این حرکت رو به جلو، تنها جوامعی می‌توانند استقلال خود را حفظ کنند که حضوری قدرتمند داشته باشند (Shah Mohammadi, 2007). دلایل اهمیت یافتن کتابخانه‌های عمومی می‌تواند به اختصار شامل موارد ذیل باشد؛ الف) ضرورت دسترسی به دانش رو به رشد و در حال تحول و تأثیرگذار بر فرهنگ، اشتغال، تولید کالا و خدمات و ... ب) ایجاد محل دسترسی به دانش به‌عنوان یکی از منابع قدرت (با توجه به تأکید اندیشمندان معاصر به جنبه‌های غیرفیزیکی قدرت) ج) تجلی زندگی روزمره مردم در کتابخانه‌های عمومی محل د) تأثیر کتابخانه‌های عمومی در حوزه فرهنگ) نقش کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان سازنده تصویر و واقعیت اجتماعی نزد مردم (Parsazadeh & Shaghghi, 2010). کتابخانه‌های عمومی به‌مثابه گنجینه‌های حافظه جمعی متشکل از کتاب‌ها و سایر منابع مدون، که بنابه کارکردهای تعریف شده آن با کارکردهای آموزشی، سیاست‌گذاری اجتماعی، اطلاع‌رسانی، فرهنگی و اقتصادی (Greenhalgh et al., 1993) به همه مردم ارائه خدمت می‌کند و به‌عنوان یک نهاد اجتماعی مطرح است، وظیفه‌ای فراتر از امر اطلاع‌رسانی و آموزشی دارد. کارکردهایی مانند سیاست-گذاری اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی که در حیطه کارکردهای کتابخانه‌های عمومی تعریف شده است، ناظر بر وظیفه اثرگذاری اجتماعی آن است، بنابراین کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان حلقه‌ای متفکرانه و دانش‌مدارانه (و نه ژورنالیستی) از زنجیره رسانه‌های گروهی که متکفل امر اثرگذاری اجتماعی است مطرح می‌شود، محملی که ضمن احترام به انتخاب فرد، فضای سالمی برای بالا بردن سطح توانایی‌های فکری و معرفتی ایجاد می‌کند. برای رسانه‌ها کارکردهایی نظیر کارکردهای فرهنگی، سیاسی، اطلاعاتی و تفریحی قایل شده‌اند.

از سوی دیگر در پژوهش‌های مختلف، کتابخانه به مثابه رسانه‌ای مهم تلقی شده از جمله در بخشی از پژوهش (Ghaffari Qadir & Sghaghi, 2011) چنین آمده؛ توجه به نظام‌های اجتماعی به‌عنوان ساختارهای اجتماعی فعال نظیر خانواده یا اجتماع که اهداف، هنجارها، نقش‌ها، قدرت‌ها، مراتب اجتماعی، ضمانت اجرا، تسهیلات و قلمروهای خاص دارند، یکی دیگر از دیدگاه‌های مطرح شده در حوزه رسانه‌های ارتباطی و از جمله کتابخانه‌های عمومی است. در قالب این دیدگاه رسانه‌های ارتباطی به‌عنوان فراگردی که از طریق آن، اطلاعات، تصمیم‌ها و رهنمودها به نظام اجتماعی منتقل می‌شوند و شناخت‌ها، عقاید و رفتارها به‌واسطه آن شکل می‌گیرند و تغییر می‌کنند تعریف می‌شود و در واقع با مفهوم نظام اجتماعی می‌توان ارتباط گران را به چگونگی همبستگی نزدیک با سایر عناصر و فراگردهای جامعه آگاه نمود (Mohsenian Rad, 2017). از منظر ژئوپلیتیک اطلاعات هم (McQuail, 1979) بیان داشته است که از دیدگاه ژئوپلیتیک اطلاعات، عوامل هدایت‌کننده جریان اطلاعات در رسانه‌ها نقش مهمی در ایجاد نگرش‌ها و تغییر در جهت‌گیری‌های خرد و کلان افراد یک

جامعه دارد. این تأثیر گذاری به تغییر در جوامع، از کوچکترین واحد جغرافیایی تا کشورها، مناطق، قاره‌ها و جهان منجر می‌شود، لذا کتابخانه عمومی به‌عنوان یک رسانه اثرگذار اجتماعی می‌تواند در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات نقش داشته باشد. تحلیل‌های ژئوپلیتیکی، قدرت را به‌مثابه مدیریت قلمروی اطلاعات براساس دانش، کنترل اطلاعات و تکنیک‌های تأثیرگذار بر افکار عمومی می‌بیند (Maliukevicius, 2007). بر این اساس به‌نظر می‌رسد کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان پایگاه اطلاعاتی همگانی و آموزش مادام‌العمر آن، نقش این پایگاه را در ژئوپلیتیک اطلاعات بیش از پیش نمایان می‌سازد؛ زیرا کتابخانه عمومی به‌عنوان یک جنبه دموکراسی جامعه بر این استدلال استوار است که دسترسی آزاد به اطلاعات از همه دیدگاه‌ها و تمامی اظهارنظرها وجود دارد (Intellectual Freedom Manual, 2010). اطلاعات در طول تاریخ و به موازات توسعه رقابت میان دولت‌ها از ارزش بیشتری برخوردار شده است، این ارزشمندی نه تنها از جنبه اقتصادی مورد توجه دولت‌هاست، بلکه از دیدگاه قدرت و نظریه‌های مرتبط با فلسفه سیاسی نیز حائز اهمیت فراوان است، ریشه‌این اهمیت در ماهیت خود اطلاعات نهفته‌است. در این جهت، آن‌ها توجه خود را به سازمان یونسکو معطوف کرده و توانسته‌اند تحت یک اتحاد استراتژیک، نظم مورد نظر خود را مطرح کنند: "نظم نوین جهانی اطلاعات و ارتباطات" (نویکو) (New World Information and Communication Order (NWICO)). ایجاد توازن اطلاعاتی از طریق ایجاد و توسعه رسانه‌های متعلق به خود و با هدف خنثی‌سازی نیروی اختاپوس رسانه‌ای غرب از جمله دغدغه‌های کشورهای جنوب و سازمان یونسکو بود که در دهه‌های اخیر به مرز واقعیت نزدیک شده است. افزایش سطح آگاهی و دانش افراد جامعه موجب بهبود نگرش و رفتار آنان و تجلی توانایی‌ها و استعدادهاى نهفته در راستای هموار ساختن و تسریع فرایند پیشرفت جامعه می‌شود و لازمه توسعه همه‌جانبه یک کشور، داشتن مردمی آگاه، با درایت و دارای فکر و اندیشه صحیح و درست است (Hashemzadeh et al., 2014). از فواید این پژوهش، ارائه راهکارهای پیشنهادی و زمینه‌سازی تدوین مدل ایفای نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در ژئوپلیتیک اطلاعات به‌عنوان یک ابزار سنجش عملکرد کتابخانه‌ها در این خصوص است و نتایج حاصل از آن می‌تواند در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و دیگر متولیان مربوطه مورد استفاده قرار بگیرد. بر این اساس، انجام پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در ژئوپلیتیک اطلاعات ایران لازم‌الاجرا به‌نظر می‌رسد.

پرسش‌های پژوهش

- ۱- نقش کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت فرهنگی و جریان آزاد اطلاعات در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟
- ۲- معیارهای سیاست‌گذاری در کتابخانه‌های عمومی ایران جهت تأثیر در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟
- ۳- نقش کتابداران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟
- ۴- نقش نیازشناسی کاربران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟
- ۵- تا چه میزان کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران در ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟
- ۶- تا چه میزان نیازشناسی از کاربران در کتابخانه‌های عمومی ایران در ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟
- ۷- تا چه میزان عوامل استراتژیک در کتابخانه‌های عمومی ایران در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟

مبانی نظری پژوهش

طبق بررسی‌های به عمل آمده، پژوهش‌های مختلفی درخصوص کارکردهای رسانه‌ای و هویت‌ساز کتابخانه‌های عمومی و نیز فعالیت «در زمینه جریان اطلاعات و ارتقای آگاهی‌های عمومی در داخل و خارج از کشور انجام یافته است. از جمله (Hassanzadeh, 2009) در مقاله پژوهشی خود تحت عنوان «مروری بر مفهوم و ابعاد جغرافیای سیاسی اطلاعات» منظور از

جغرافیای سیاسی را مطالعه فضای سرزمینی متحرکی دانسته که تولید، توزیع و مصرف اطلاعات به‌عنوان عوامل شکل‌دهنده مرزهای قلمروی آن محسوب می‌شود و در این فضای متحرک جایگاه هر موجودیت سیاسی به میزان تأثیرگذاری آن در فرایند تولید، توزیع و مصرف اطلاعات بستگی دارد. طبق پژوهش Parsazadeh & Shaghghi (2010) محمل‌هایی که کتابخانه‌های عمومی می‌توانند نشانه‌های خود را وارد فضای گفتمانی بین‌الذّهانی نمایند از طریق کتاب، منابع چاپی دیگر مانند نشریات و منابع غیرچاپی دیگر است (Nemati Anaraki, 2010). نیز در پژوهشی که تحت عنوان ژئوپلیتیک و ژئواکونومی اطلاعات؛ تشریح ارتباط متقابل انجام داده، به نقل از Castells (2000) اطلاعات را به‌عنوان کالایی مهم و تعیین‌کننده در سرنوشت ملت‌ها و تأثیرگذار مناسبات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در عصر اطلاعات و ارتباطات مطرح کرده‌است. (Ghaffari Qadir & Sghaghi (2011) هم در پژوهش خود به تحلیل کارکردهای اجتماعی کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان نهادی ارتباطی-رسانه‌ای پرداخته و طبق یافته‌های این پژوهش، نظریه همگرا می‌تواند به مثابه یک الگوی وحدت‌گرا-رهایی‌بخش در جریان اطلاعات جهانی، برای کارکرد اجتماعی کتابخانه‌های عمومی به‌منزله نهادی ارتباطی رسانه‌ای مطرح باشد. (Hafeznia et al. (2013) در پژوهشی، عوامل مؤثر بر شکل‌گیری قلمروهای ژئوپلیتیک جمهوری اسلامی ایران را تبیین کرده‌اند. که براساس یافته‌های پژوهش وی و همکارانش، در شکل‌گیری قلمروهای ژئوپلیتیک ایران عامل «ایدئولوژی» بیشترین تأثیر و «عامل اقتصادی» کمترین تأثیر را داشته‌است. کتاب مهم‌ترین محملی است که نشانه‌ها را به خوبی انتقال می‌دهد. (Ebrahimi & Alipour najmi (2013) پژوهشی با عنوان بررسی کیفی نقش کتابخانه‌های عمومی در ایجاد و ارتقای اعتماد اجتماعی انجام دادند. پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی بوده و راهبرد به‌کاربرده شده در آن، راهبرد نظریه زمینه‌ای است. یافته‌های آن‌ها نشان داد که کتابخانه‌های عمومی مورد مطالعه می‌توانند از طریق ایجاد حس برابری، برقراری تعامل اجتماعی به‌عنوان ایجادکننده و ارتقا دهنده اعتماد اجتماعی در جامعه ایفای نقش کنند. این امر، با استفاده از دو رویکرد نهادی و اجتماعی می‌تواند انجام شود. ولی در حال حاضر، نمود کمتری از این نقش، در کتابخانه‌های مورد مطالعه مشاهده شد. (Afzali et al. (2015) نیز مفاهیم فضا، قدرت و هویت عناصر سه گانه قلمروسازی گفتمانی در ژئوپلیتیک انتقادی ماهیت ویژه‌ای دارند؛ هر سه عنصر ذکر شده دارای ماهیت برساخت‌گرایی اجتماعی هستند. هویت سومین بعد قلمروسازی گفتمانی است. براساس آموزه‌های رویکرد برساخت‌گرایی، هویت از جایی نیامده‌است و انسان‌ها نیز آن را در جایی کشف نکرده‌اند، بلکه حاصل شرایط اجتماعی و کنش انسان‌هاست. آنچه از بیان مفهوم قلمروسازی گفتمانی و سه مؤلفه تشکیل‌دهنده آن یعنی فضا، قدرت و هویت دنبال می‌شود، اشاره به این مسئله کلیدی است که علاوه بر بعد آشکار و عینی قلمروسازی - که از طریق توسعه طلبی ارضی و تجاوز نظامی صورت می‌گیرد - بعد پنهان (نرم) قلمروسازی هم وجود دارد. طبق نظر Fadaei (2018) نیز کتابخانه‌های عمومی در سطح جهان همچنان از اعتبار مناسب برخوردارند. وی در ادامه اشاره می‌کند: قطعاً عده‌ای با نظر من موافقت دارند که جامعه ما و به‌ویژه با حضور اینترنت و تلفن همراه و «آی‌پد» و فناوری‌های نوین دیگر، کمتر کسی به کتابخانه به‌عنوان محل دانش و گسترش آن نگاه می‌کند؛ اگرچه آن را به‌عنوان قرائت‌خانه، آن هم در مواقع ضروری مانند امتحانات و کنکور قبول دارند و از آن استفاده می‌کنند. فدایی تأکید می‌کند که ما به بازنگری راهبردی کتابخانه‌های عمومی سوای بقیه کتابخانه‌ها بنگیریم تا علاج واقعه قبل از وقوع اتفاق بیافتند.

(Ebrahimi et al. (2020) در پژوهش خود تحت عنوان تحلیل محتوای اسناد سیاست‌گذاری در حوزه کتابخانه‌های عمومی ایران با هدف تعیین مقوله‌ها و موضوعات مورد توجه سیاست‌گذاران ملی در حوزه کتابخانه‌های عمومی جمهوری اسلامی ایران به روش تحلیل محتوای کیفی انجام گرفته است، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در اسناد مصوب برای پنج مسئله سیاست‌های ترویج خواندن، مدیریت امور اداری و مالی کتابخانه‌های عمومی کشور، ساخت و توسعه کتابخانه‌های عمومی کشور، مدیریت ارائه خدمات کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های عمومی کشور و تعیین بازیگران اداره کتابخانه‌های عمومی کشور مورد توجه قرار گرفته است. بررسی

اسناد نشان داد که موضوع سیاست‌های رویج خواندن در سند نهضت مطالعه مفید و مصوبه شورای فرهنگ عمومی درباره رویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی مورد توجه بوده و ذینفعان متعددی در این دو سند مورد توجه سیاستگذاران بوده است. همچنین Greenhalgh et al. (1993) در پژوهش خود پنج زمینه اصلی سیاست عمومی یا حوزه نفوذ که در آن کتابخانه‌های عمومی تأثیر می‌گذارد را بدین ترتیب شناسایی کرد: تحصیلات، سیاست اجتماعی، اطلاعات، غنی‌سازی فرهنگی و توسعه اقتصادی. تحلیل‌های ژئوپلیتیکی، قدرت را به‌مثابه مدیریت قلمروی اطلاعات براساس دانش، کنترل اطلاعات و تکنیک‌های تأثیرگذار بر افکار عمومی می‌بیند. همچنین دسترسی به فضای فیزیکی و سایر زیرساخت‌های کتابخانه‌های عمومی نوعی تعامل در بین شهروندان ایجاد می‌کند و آن‌ها از طریق این تعامل احساس سودمندی می‌کنند که باعث ایجاد اعتماد اجتماعی (Social Trust) می‌گردد. Tosic & Lazarevic (2010) در پژوهشی تحت عنوان نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه توریسم فرهنگی بر لزوم ایفای نقش عمیق‌تر کتابخانه‌ها در برخی ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگی با توجه به نقش و جایگاه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگی تأکید کرده‌اند. در عصر حاضر کتابداران به‌عنوان دریچه‌های دسترسی به دانش و فناوری محسوب می‌گردند که در اختیار بسیاری از مردم نمی‌باشد. در گذشته کتابداران به‌عنوان حافظان کتاب شناخته می‌شدند، زیرا اطلاعاتی که آن‌ها سعی در به اشتراک گذاشتن‌شان داشتند تنها در کتاب‌ها یافت می‌شدند، اما امروزه اطلاعات در اشکال متفاوتی قابل انتقال می‌باشد و همچنان کتابداران با کمک به مراجعین راه و روش رسیدن به دانشی که در جستجوی آن هستند را نشان می‌دهند. Adetoun & Oyelude (2012) و Ferguson (2012) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیده که کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان توسعه‌دهندگان سرمایه اجتماعی نقش فرایندهای دارند و کتابخانه عمومی به‌عنوان مرکزی برای یادگیری، ملاقات و گفت‌وگو بوده و کتابداران در این زمینه نقش چشم‌گیری دارند. Jaeger et al. (2013) بیان داشته‌اند که کتابخانه‌های عمومی به شدت تحت تأثیر فرآیندهای سیاسی و سیاست‌گذاری قرار می‌گیرند. کتابخانه‌ها می‌توانند به‌طور مؤثر برای منافع مؤسسات، مدافعان و جوامع خود، از مشکلات سیاسی و سیاست‌هایی که کتابخانه‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند، حمایت کنند و به‌عنوان یک واحد کوچک برای ایجاد ارتباط بین مردم، سیاست‌گذاری و فرایندهای سیاسی خدمت می‌کردند. Kipen (2016) نیز در پژوهش خود کتابخانه‌های عمومی را به‌عنوان محل جمع‌آوری و به اشتراک گذاشتن اطلاعات برای بسیاری از شهروندان در حوزه‌های مختلف موضوعی به‌ویژه ماهیت قدرت و نقش راهبردهای استراتژیک یک جامعه در فضای ملی و بین‌المللی عنوان کرده‌است. Toth (2016) نیز معتقد است مهم‌ترین نهادی که در هر کشور موظف است به نیازهای فرهنگی و اطلاعاتی همه اقشار بدون در نظر گرفتن سن، جنس، مذهب، نژاد و دیگر خصوصیات و توانایی‌های فردی پاسخ دهد؛ کتابخانه عمومی است. وی در مطالعه خود با تأکید بر نقش کتابخانه‌های عمومی که بر چهار محور ۱. ارائه‌دهنده اطلاعات ۲. واسطه‌های فرهنگی ۳. منبع ارائه خدمات یادگیری مادام‌العمر ۴. محلی برای تفریح و سرگرمی متمرکز است به بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی و یادگیری مادام‌العمر در بافت دیجیتالی و چندفرهنگی هم فرصت و هم تهدید برای کتابخانه‌های عمومی است. ضمن آن که نقش مهم کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان شریک دولت در تحریک رشد و نوآوری منطقه‌ای است. Fakhar (2019) نیز در پژوهش خود نتیجه‌گیری می‌کند که نقش کتابخانه‌های عمومی برای مشارکت جامعه در گفت‌وگوهای سیاسی چالشی است که نیاز به توجه مداوم توسط دانشگاهیان و متخصصان دارد. برای دستیابی به یک نتیجه‌گیری جامع و پوشش همه جنبه‌های کتابخانه‌های عمومی، به‌عنوان مثال جغرافیایی، خدمات و دیدگاه کاربر/جامعه، بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی در فراهم آوردن محیطی برای جامعه که انگیزه آن‌ها را برای انجام این کار دارد، ضروری است و لازم است درگیر گفت‌وگوهای سیاسی شوند. نکته‌ای که از مرور پیشینه‌ها حاصل شد این است که با توجه به این موضوع که کتابخانه‌های عمومی هم به‌عنوان رسانه و هم یکی از پایگاه‌های ارتقای آگاهی‌های عمومی جامعه نقش داشته و از سویی با توجه به این موضوع که آگاهی در ایدئولوژی و شکل‌گیری هویت شخصی، ملی و فرهنگی هر شخص نقش دارد. مؤلفه‌های اصلی هویت ملی را سرزمین، زبان، نژاد، قومیت، آیین‌ها، رسوم ملی و هنر است. از دیگر سو عنصر هویت، یکی از عناصر و مؤلفه‌های سه‌گانه اصلی در حوزه ژئوپلیتیک عنوان شده (Afzali et al., 2015) و (Shah mohammadi, 2007)، لذا کتابخانه‌های عمومی می‌توانند با ایفای نقش در زمینه تقویت اطلاعات و

آگاهی‌های ایدئولوژیک و هویت‌ساز، در تقویت و توسعه جغرافیای سیاسی اطلاعاتی و نیز تقویت قدرت دفاع نرم در برابر تهاجمات از محل ارتقای آگاهی‌های عمومی مادام‌العمر ایفای نقش کنند، لذا پژوهش حاضر به بررسی نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران می‌پردازد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی بوده و از روش آمیخته (کیفی-کمی) استفاده شده است که برای گردآوری اطلاعات بخش کیفی از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. در بخش کیفی، جامعه آماری پژوهش شامل ۱۳ نفر از اساتید، پژوهشگران و مدیران حوزه کتابخانه‌های عمومی کشور بود. نمونه‌گیری این بخش هدفمند و مبتنی بر معیار بود. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی به‌دست آمده از مصاحبه‌های انجام‌شده نیز از روش تحلیل محتوای کیفی و مقوله‌بندی قیاسی استفاده گردید. در بخش کمی، جامعه آماری مدیران کل و معاونین ادارات کل کتابخانه‌های عمومی کشور و کتابداران با تجربه کتابخانه‌های مرکزی و اصلی ۱۰ استان که در قالب ۵ خوشه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم‌بندی شد تشکیل گردید و پرسش‌نامه محقق‌ساخته بین تمام کتابداران محترم استان‌های یادشده، مدیران کل و معاونین توزیع شد که جدول‌های شماره ۱ تا ۴ نشان‌دهنده آمار جامعه بخش کمی پژوهش است.

جدول ۱. مقطع تحصیلی مدیران کل و معاونین ادارات کل کتابخانه‌های عمومی

Table 1. Educational level of general managers and deputy general departments of public libraries

سمت	کارشناسی	درصد کارشناسی	کارشناسی ارشد	درصد کارشناسی ارشد	دکتری	درصد دکتری
مدیر کل Director general	7	22.58%	18	58.06%	6	19.35%
معاون Assistant	13	33.33%	24	61.54%	2	5.13%

جدول ۲. مقطع تحصیلی کتابداران

Table 2. Degree of librarians

مدرک	تعداد	درصد (%)
کاردانی Resource	14	8.75
کارشناسی Bachelor	93	85.13
کارشناسی ارشد Master's degree	48	30
دکتری Ph.D	5	3.13
جمع Sum	160	100

جدول ۳. توزیع جنسیتی مدیران کل و معاونین ادارات کل کتابخانه‌های عمومی

Table 3. Gender distribution of general managers and deputy general departments of public libraries

سمت	تعداد	زن		مرد	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد
مدیر کل Director General	31	10	30%	21	70%
معاون assistant	39	4	10%	35	90%

درم ثناری و همکاران: تحلیل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ...

جدول ۴. خوشه‌بندی کتابخانه‌های کشور براساس منطقه

Table 4. Clustering of the country's libraries by region

خوشه	استان‌ها	تعداد کتابخانه مرکزی یا اصلی استان	تعداد کتابدار
شمال North	گیلان، مازندران	2	21
جنوب south	هرمزگان، خوزستان	2	29
شرق East	خراسان رضوی، کرمان	2	38
غرب West	همدان، آذربایجان شرقی	2	50
مرکز center	تهران، اصفهان	2	20
جمع sum		160	

برای روایی و پایایی بخش کیفی از چهار معیار «اعتبارپذیری»، «انتقال‌پذیری»، «قابلیت اطمینان» و «تأییدپذیری» که جایگزین‌هایی برای معیارهای کلاسیک روایی و پایایی هستند استفاده شد. (Guba & Lincoln 1994) با مطرح کردن مفهوم قابلیت اعتماد، چهار معیار «اعتبارپذیری (Credibility)»، «انتقال‌پذیری (Transferability)»، «قابلیت اطمینان (Dependability)» و «تأییدپذیری (Confirmability)» را به‌عنوان جایگزین‌هایی برای معیارهای کلاسیک روایی و پایایی ارائه کرده‌اند. این معیارها امروزه در اغلب تحقیقات کیفی به‌جای دو معیار روایی و پایایی مورد استفاده قرار می‌گیرند. در پژوهش حاضر نیز از این چهار معیار برای سنجش صحت و قابلیت اعتماد پژوهش استفاده شده است که در جدول ۵ معیارهای اعتمادپذیری و راهبردهای استفاده‌شده در پژوهش ارائه شده است.

جدول ۵. معیارهای اعتمادپذیری پژوهش

Table 5. Research reliability criteria

معیار	راهبرد پژوهش
اعتبارپذیری Credibility	پژوهشگر بیش از ۱۲ سال است که در مجموعه کتابخانه‌های عمومی و انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه کتابداری و کتابخانه‌ها فعالیت می‌کند و در جریان پژوهش نیز به‌صورت مستمر با محیط پژوهشی در تماس بوده است، لذا اعتبارپذیری پژوهش از طریق تماس مداوم و مستمر پژوهشگر با محیط پژوهش، مشاهده مستمر محیط پژوهش و تبادل نظر با هم‌تایان حاصل شده است.
انتقال‌پذیری Transferability	در فصل سوم به‌طور مفصل فرآیند انجام پژوهش ذکر شده است. بنابراین انتقال‌پذیری پژوهش از طریق توصیف کامل فرآیند انجام پژوهش و ارائه جزئیات کامل در مورد پژوهش حاصل شده است.
قابلیت اطمینان Reliability	با توجه به طرح پژوهش که آمیخته (کیفی-کمی) است، پس از جمع‌آوری داده‌های کمی، از مصاحبه و حصول داده‌های کیفی برای تبیین و بسط نتایج کمی استفاده شد. مصاحبه‌ها با کسب اجازه از مصاحبه‌شوندگان ضبط شده است. بنابراین، قابلیت اطمینان پژوهش از طریق راهنمای مصاحبه و ضبط مصاحبه‌ها حاصل شده است.
تأییدپذیری Verifiability	متن مصاحبه‌ها در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت. متن‌های پیاده‌شده حاصل از مصاحبه‌ها نیز با همکاری تعدادی از همکاران پژوهشگر کنترل شد. صحت کدهای استخراج‌شده از طریق بازخوانی مصاحبه‌ها توسط پژوهشگر در دو زمان متفاوت صورت گرفت. همچنین جهت افزایش ضریب اطمینان و کاهش خطای احتمالی در کدگذاری، برخی از مصاحبه‌ها توسط همکاران پژوهشگر مطالعه و کدها استخراج و با کدهای پژوهشگر مقایسه شد. بنابراین تأییدپذیری پژوهش از طریق کنترل مصاحبه‌شوندگان و تبادل نظر با همکاران حاصل شد.

به‌منظور گردآوری اطلاعات بخش کمی از پرسش‌نامه ۳۴ سوالی محقق‌ساخته مبتنی بر مؤلفه‌های کلیدی استخراجی از محتوای مصاحبه‌ها در بخش کیفی از نظرات متخصصین و خبرگان در بخش کیفی استفاده شد. روایی پرسش‌نامه محتوایی است زیرا بخش‌ها و گویه‌های آن از طریق پارادیم‌های منتج از مصاحبه با خبرگان به‌دست آمده است. پایایی ابزار بخش کمی هم با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بخش کمی از نرم‌افزار Amous استفاده شد. با

توجه به استفاده از پرسش‌نامه در بخش کمی پژوهش، جهت به‌دست آوردن ضریب آلفای کرونباخ و روایی پرسش‌نامه، ابتدا واریانس نمره‌های هر زیرمجموعه سؤال‌های پرسش‌نامه و واریانس کل را باید محاسبه کرد. در مرحله بعدی با استفاده از فرمول ضریب آلفای کرونباخ مقدار ضریب به‌دست خواهد آمد. ضرایب آلفای کرونباخ به‌دست آمده برای پرسش‌نامه‌های به کار گرفته شده در پژوهش در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. ضرایب آلفای کرونباخ به‌دست آمده برای پرسش‌نامه‌های به کار گرفته شده در پژوهش

Table 6. Cronbach's alpha coefficients obtained for the questionnaires used in the research

متغیرهای پرسش‌نامه	ضرایب آلفای کرونباخ
عوامل تقویت هویت فرهنگی و جریان اطلاعات	0.91
عوامل سیاستگذاری Policy makers	0.90
عوامل نقش کتابداران Role factors of librarians	0.92
عوامل مربوط به نقش نیازسنجی Factors related to the role of needs assessment	0.94
کل پرسش‌نامه The whole questionnaire	0.91

اکثر پژوهشگران معتقدند حداقل ضریب آلفای کرونباخ باید ۰/۷۰ باشد اما مقادیر ۰/۶۰ و حتی ۰/۵۵ نیز قابل قبول هستند (Aghajani & Ganjehkhor, 2010). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه ۰/۹۱ به‌دست آمد که مقدار مناسب و قابل قبولی است.

یافته‌های پژوهش

به منظور پاسخ به سؤالات پژوهش، طریق تحلیل یافته‌های حاصل از مصاحبه با اساتید دانشگاه و مدیران صاحب‌نظر در حوزه تخصصی کتابخانه‌های عمومی، پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها، کدگذاری انتخابی، مقوله‌بندی و استخراج مفاهیم با کمک نرم‌افزار تحلیلی Maxqda انجام پذیرفت. به‌منظور اطمینان از صحت استخراج اطلاعات از داده‌های مصاحبه، نتایج پیاده‌سازی شده با تعدادی از مصاحبه‌شوندگان بررسی و نتیجه آن مورد تأیید واقع گردید. سپس با ورود به مرحله کدگذاری باز و توجه به تکرار مفاهیم و مقوله‌های مطرح شده در اثنای مصاحبه‌ها، تحلیل مقوله‌ها و یافته‌های مصاحبه، چهار مقوله محوری به شرح زیر استخراج و در قالب چهار الگوی مبتنی بر فاکتورهای پنج‌گانه‌ی شرایط مداخله‌گر، شرایط زمینه‌ای، شرایط علی، راهبردها و پیامدها تدوین گردید. با جمع‌بندی داده‌های مستخرج از مصاحبه‌ها که نمونه‌ای آن در جدول ۷ ارائه شده است. چهار مقوله محوری تکرار شده در تمام مصاحبه استخراج شد. سپس بر مبنای مؤلفه‌های به‌دست آمده، پرسش‌نامه ۳۴ سؤالی طراحی و بین مدیران کل، معاونین ادارات کل کتابخانه‌های عمومی کشور و کتابداران مجرب کتابخانه مرکزی و اصلی ده استان واقع شده در پنج خوشه یادشده در قسمت روش پژوهش توزیع شد.

جدول ۷. نمونه‌ای از کدهای اولیه استخراج شده از مصاحبه‌ها

Table 7. An example of the initial codes extracted from the interviews

ردیف مصاحبه‌شونده	جملات کلیدی مصاحبه‌ها	کد اولیه
۱. P.1	مبحث جریان آزاد اطلاعات در جامعه در مرحله اول به سیاست‌های کلان دولت‌ها بستگی دارد	سیاستگذاری دولتی جریان دسترسی آزاد به اطلاعات
۲. P.2	زمینه حضور آداب و رسوم و فرهنگ‌های مردم را فراهم خواهند کرد	حضور آداب و سنن
۳. A.P.5	با توجه به رسالت جهانی-محلی کتابخانه‌های عمومی این کتابخانه‌ها علاوه بر آنکه باید آگاهی‌های عمومی حاصل دستاورد تمدنی بشر را در کل در اختیار کاربران خود قرار دهد	لزوم تأمین کتابخانه‌های آگاهی‌های عمومی کاربران

سؤال اول پژوهش: نقش کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت ملی و جریان آزاد اطلاعات در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

برای پاسخگویی به سؤال نخست پژوهش، مصاحبه‌ای با صاحب‌نظران و مدیران ارشد مرتبط با حوزه‌های کتابخانه‌های عمومی و علم اطلاعات و دانش‌شناسی انجام یافت که با استفاده از تحلیل محتوای کیفی، نظر صاحب‌نظران در خصوص نقش کتابخانه‌های عمومی به شرح زیر هست.

جدول ۸. نقش کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت ملی و جریان آزاد اطلاعات در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران

Table 8. The role of public libraries in strengthening national identity and the free flow of information in the geopolitics of information according to experts

نقش فعلی	موانع و نقاط ضعف	راهکار پیشنهادی
پراکندگی جغرافیایی کتابخانه‌های عمومی	عدم توزیع مناسب امکانات فرهنگی	تسهیل‌گری و بی‌طرفی دولت در سیاست‌گذاری‌های
فراهم آوری زمینه حضور آداب و سنن و مختلف قومی	عدم تبیین شرح وظایف متناسب با جریان اطلاعات	جریان آزاد اطلاعات
کتابخانه عمومی محلی برای تضارب آراء و افکار عمومی است	سیستم تأمین منابع متمرکز با جریان آزاد اطلاعات در تعارض است	تعیین مأموریت برای کتابخانه‌های عمومی در جهت تقویت هویت ملی
کتابخانه عمومی، پایگاه آموزشی مادام‌العمر است اما برنامه مشخصی برای این نقش به‌عنوان مأموریت تدوین نشده است.	کمبود تبحر کتابداران در جهت ارائه مشاوره اطلاعاتی به مخاطبان	تقویت زیرساخت‌های تکنولوژیک در کتابخانه‌های عمومی جهت تسهیل جریان آزاد اطلاعات
افزایش نمودن‌پذیری استراتژیک در سایه افزایش آگاهی‌های عمومی	کمبود فضاهای گفتمان عمومی در کتابخانه‌های عمومی	توجه به تنوع اقوام در ایران در تأمین منابع اطلاعاتی
کارکرد گفتمانی کتاب موجب تقویت مؤلفه‌های هویتی می‌شود	عدم تبیین مأموریت شفاف همراه با پایش برای کتابخانه‌های عمومی	تدوین برنامه عملیاتی مبتنی بر آموزش مادام‌العمر در کتابخانه‌ها
توجه ویژه کتابخانه‌های عمومی به تقویت فرهنگ اسلامی	توجه اقوام و چندفرهنگی	لزوم ارائه اطلاعات فراملی در کتابخانه‌های عمومی

سؤال دوم پژوهش: معیارهای سیاست‌گذاری در کتابخانه‌های عمومی ایران جهت تأثیر در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

پس از شناسایی نکات کلیدی مصاحبه‌ها و استخراج کدهای اولیه، کدهایی که به لحاظ معنایی مشابه بودند، تلفیق و مقوله‌بندی تکوینی استقرایی انجام شد. بعد از مقوله‌بندی تکوینی استقرایی عوامل مؤثر در مقوله سیاست‌گذاری کتابخانه‌های عمومی در حوزه جغرافیای سیاسی اطلاعات به شرح زیر در جدول ۹ به‌دست آمد.

جدول ۹. معیارهای سیاست‌گذاری در کتابخانه‌های عمومی ایران جهت تأثیر در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران

Table 9. Policy-making criteria in Iran's public libraries to influence information geopolitics according to experts

وضعیت فعلی	موانع و نقاط ضعف	راهکار پیشنهادی
تدوین سند نهضت مطالعه مفید	عدم توزیع مناسب امکانات فرهنگی	حمایت‌گری دولت
تدوین سند چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ کتابخانه‌های متمرکزگرای در تأمین منابع و مدیریت نیروی انسانی توجه به هماهنگی استراتژیک و هم‌افزایی امکانات عمومی ایران	عدم ارزیابی مستمر مهارت‌های کتابداران بر مبنای فرهنگی	
طرح آمایش سرزمینی کتابخانه‌های عمومی ایران	آموزش‌های ارائه‌شده	عدم تمرکزگرایی
آموزش حین خدمت کتابداران	عدم ثبات مدیران	طراحی سیستم دوسویه جریان اطلاعاتی در
شروع فعالیت‌هایی درخصوص تعامل کتابخانه‌های ضعف در تربیت مدیران برای سازمان با استفاده از کتابخانه‌های عمومی	نیروهای داخل سازمان	ارزش‌گذاری اطلاعات
عمومی با نخبگان و دانشگاه	توجه به توسعه کتابخانه‌های عمومی و کتابخوانی در عدم وجود سیستم آموزشی کاربران	افزایش کیفیت خدمات
روستاها و مناطق کم برخوردار	ضعف در سیستم مدیریت دانش سازمانی	تأمین زیرساخت پیاده‌سازی اهداف
	عدم تخصیص بودجه مشخص و مدون	تعیین ردیف بودجه مشخص برای کتابخانه‌های عمومی و بودجه‌بندی مأموریت‌ها

سؤال سوم پژوهش: نقش کتابداران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

هر فعالیت استراتژیکی و ژئوپلیتیکی از عناصری از جمله قدرت، فضا و هویت تشکیل یافته و ایفاگران نقش در این عرصه‌ها که در متون مختلف از آن به‌عنوان بازیگران استراتژیک نیز یاد شده از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. در حوزه جغرافیای سیاسی اطلاعات کتابداران به‌عنوان واسط‌های اطلاعاتی انتظار می‌رود نقش کلیدی در این حوزه ایفاء کند. براساس تحلیل تکوینی استقرایی مصاحبه با صاحب‌نظران، ۴۵ کد استخراج شد که پس از جمع‌بندی و تلخیص آن‌ها، مفاهیم اصلی به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۱۰. نقش کتابداران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران

Table 10. The role of librarians in the field of information geopolitics in Iran's public libraries according to experts

نقش فعلی	موانع و نقاط ضعف	راهکار پیشنهادی
نقش کم‌رنگ و تعریف نشده کتابداران	ضعف ساختاری و محتوایی خدمات	نظرخواهی از کتابداران در تصمیمات
راه‌اندازی سیستم ارتباط مستقیم ایمیلی با بالاترین مقام نهاد	عدم حضور نیروهای ماهر و آموزش دیده	هماهنگی استراتژیک
نظرخواهی موردی و انگشت‌شمار از کتابداران	جذب حداقلی کتابداران در مناطق کم برخوردار	آموزش و توان‌افزایی کتابداران
در برخی تصمیمات	نبود مدیریت مشارکتی	تدوین چشم‌انداز
کتابخانه‌های عمومی به‌دلیل منابع در اختیارشان، دارای مزیت رقابتی هستند که به‌عنوان ابزار کار کتابدار تلقی می‌شود.	عوامل بیرونی مؤثر بر تصمیمات داخلی	طراحی برنامه عملیاتی
ارائه خدمات مشاوره به خوانندگان، به سلیقه کتابداران و موردی ارائه می‌شود و جز ضروریات نیست.	تأثیر سیاست بر مصرف اطلاعات	مدیریت اطلاعات توسط کتابداران
	عدم وجود هم‌اندیشی بین سازمانی	تدوین سند راهبردی
	بحران فکری عدم توانایی کنترل اطلاعات در کتابخانه عمومی	تغییر رویکرد علمی و جهانی نهاد و استفاده از پرونده‌های علمی در حوزه کتابخانه‌های عمومی
	بسترهای اطلاعاتی موازی	
	فعالیت فرهنگی و اطلاعاتی مساجد و سایر مراکز فرهنگی مشابه	

سؤال چهارم پژوهش: نقش نیازشناسی کاربران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

در مباحث مختلف و متون علمی مدیریتی از جمله زنجیره تأمین و هر فعالیتی که با مخاطب سروکار داشته، اطلاع یافتن از نیاز مخاطبان به‌عنوان فعالیت اصلی مدنظر برنامه‌ریزان قرار گرفته است. به‌منظور اطلاع از این شناخت در حوزه کتابخانه‌های عمومی از نظرات صاحب‌نظران از طریق مصاحبه جمع‌بندی و تلخیص مفاهیم برگرفته از ۲۷ گویه به‌دست آمده از مصاحبه‌ها، اطلاعات به‌شرح زیر دست آمد.

سؤال پنجم پژوهش: تا چه میزان کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران در ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟

با تحلیل یافته‌های به‌دست آمده در بخش کمی از طریق پرسش‌نامه توزیعی بین مدیران و کتابداران، در مجموع نشان‌دهنده این است که بارهای عاملی مربوط به همه‌ی معرف‌های متغیر "عامل نقش کتابداران" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه‌ی "عامل نقش کتابداران" با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط برآورد می‌شوند یعنی از نظر مدیران ارشد و کتابداران کتابخانه‌های عمومی، کتابداران در حد متوسط در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات دارای نقش هستند. نتایج تحلیل عاملی در جدول‌های ۱۲ و ۱۳ آمده است.

درم ثناری و همکاران: تحلیل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ...

جدول ۱۱. نقش نیازشناسی کاربران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران

Table 11. The role of users' needs in the field of information geopolitics in Iran's public libraries according to experts

نقش فعلی	موانع و نقاط ضعف	راهکار پیشنهادی
در برخی مقاطع زمانی، از کتابداران در تأمین کمبود نیروهای ماهر	تاکتیک مدیریت نیاز	تاکتیک مدیریت نیاز
منابع نظرسنجی می‌شود اما ضمانتی بر تطبیق اطلاعاتی کاربران از رسانه‌های موازی	ضعف در آموزش کتابداران در خصوص نیازشناسی کاربران	حفظ جایگاه برانگیزاننده کتابخانه
سفارش‌ها با خواسته‌های کاربران وجود نفوذ استراتژی‌های اطلاعاتی	ضعف در آموزش کاربران	شناسایی نیازهای بالفعل و بالقوه
ندارد.	ضعف در آموزش کتابداران در خصوص نیازشناسی کاربران	مجموعه‌سازی مبتنی بر نیاز کاربران
جایگاه برانگیزاننده کتابخانه	ضعف در آموزش کتابداران در خصوص نیازشناسی کاربران	توجه مدیران به ژئوپلیتیک اطلاعات
برنامه‌هایی مانند کتابخوان تا حدودی به عدم وجود سیستمی برای نظرسنجی و نیازسنجی کاربران	نیازسنجی	ذائقه‌سازی و ذائقه‌شناسی
نیازهای اطلاعاتی اما در شاخه‌های خاص عدم وجود انگیزه نسبی یکسان بین کابداران جهت همکاری در نیازشناسی بومی	نیازسنجی	سیاست‌گذاری آینده محور
پاسخ می‌دهد.	نیازسنجی	سیاست‌گذاری مبتنی بر نیاز کاربران
وجود بخش‌های کودک و استان‌شناسی در	نیازسنجی	حل مسئله مبتنی بر نیاز کاربران
کتابخانه‌ها، گامی در جهت پاسخ به نیازهای	نیازسنجی	تدوین سیاست فعلیتی مشخص و مدون برای
مختلف کاربران است.	نیازسنجی	بخش‌های کودک، استان‌شناسی و سایر بخش‌های
	نیازسنجی	ناظر بر فعالیت‌های اطلاع‌رسانی برای کاربران
	نیازسنجی	آموزش کتابداران
	نیازسنجی	تقویت عوامل جذب

جدول ۱۲. برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل نقش کتابداران

Table 12. Estimation of indicators for evaluating the generality of librarians' role model

شاخص	CMIN/DF	CFI	PCFI	RMSEA	Helter
مقدار Value	2.147	0.983	0.386	0.06	251

جدول ۱۳. مقادیر بارهای عاملی تأییدی متغیر عوامل نقش کتابداران در ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر کتابداران

Table 13. Values of confirmatory factor loadings of the variable factors of the role of librarians in the geopolitics of information from librarians' point of view

معرف (سؤال)	بار عاملی	مقدار بحرانی	انحراف استاندارد	سطح معناداری
نظرسنجی از کتابداران در تصمیم‌گیری‌های اساسی	0.77	-	-	0.001
A survey of librarians in basic decision-making	0.78	5.563	0.75	0.001
میزان آموزش برای ارتقای سطح توانمندی کتابداران	0.81	184.4	0.82	0.001
The amount of training to improve the ability level of librarians	0.63	219.3	0.73	0.001
نقش اساسی کتابداران در فرایندهای خط مشی‌گذاری	0.33	9.033	0.90	0.001
The essential role of librarians in policy making processes	0.33	9.033	0.90	0.001
نقش کتابداران در جریان مدیریت اطلاعات	0.42	11.750	0.83	0.001
The role of librarians in information management	0.42	11.750	0.83	0.001
میزان ارائه خدمات مشاوره اطلاعاتی و خواندن کتابداران	0.36	11.715	0.85	0.001
The rate of librarians providing information consulting and reading services	0.36	11.715	0.85	0.001
میزان تناسب مهارت‌های کتابداران برای ارائه مشاوره	0.30	5.162	0.72	0.001
The appropriateness of librarians' skills to provide advice	0.30	5.162	0.72	0.001
میزان تلاش کتابداران برای ارتقای مهارت‌های خود	0.30	5.162	0.72	0.001
The level of efforts of librarians to improve their skills	0.30	5.162	0.72	0.001
میزان مصاحبه مرجع کتابدار جهت نیازشناسی کاربران	0.30	5.162	0.72	0.001
The amount of reference librarian interviews to identify users' needs	0.30	5.162	0.72	0.001

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل در مجموع نشان‌دهنده این است که مدل تدوین شده، توسط داده‌های گردآوری شده حمایت می‌شوند و به عبارتی دیگر برازش داده به مدل برقرار است. اغلب شاخص‌ها در دامنه قابل قبول قرار دارند. شاخص کائی اسکوتر نسبی (CMIN/DF) کوچکتر از ۳، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۹۸۳، شاخص برازش تطبیقی مقصد (PCFI) برابر با ۰/۳۸۶، ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) برابر با ۰/۰۶ و شاخص هلتر برابر با ۲۵۱ همگی حاکی از مطلوب بودن مدل است.

مقادیر برآورد شده در جدول ۱۳ (بار عاملی، مقدار بحرانی و سطح معناداری) بیانگر این است بارهای عاملی مربوط به همه‌ی معرف‌های متغیر "عامل نقش کتابداران" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه "عامل نقش کتابداران" با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط برآورد می‌شوند و در نتیجه ابزار سنجش این مؤلفه از اعتبار عاملی برخوردار است. همچنین بیشترین بار عاملی مربوط به سؤال سوم با مقدار ۰/۸۱، کمترین بار عاملی مربوط به مؤلفه سؤال هشتم با مقدار ۰/۳۰ می‌باشد.

سؤال ششم پژوهش: تا چه میزان نیازشناسی از کاربران در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر کتابداران و مدیران ارشد کتابخانه‌های عمومی در ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارد؟

طبق تحلیل یافته‌های حاصل از پرسش‌نامه‌های توزیعی بین کتابداران و مدیران ارشد کتابخانه‌های عمومی مقادیر برآورد شده بیانگر این است که بارهای عاملی مربوط به همه معرف‌های متغیر "عامل نیازشناسی" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه‌ی "عامل نیازشناسی" با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط برآورد می‌شوند؛ بدین ترتیب یافته‌ها حاکی از نقش اثرگذار نیازشناسی در زمینه تأثیرگذاری کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران است که نتایج تحلیل عاملی در جدول‌های ۱۴ و ۱۵ آمده است.

جدول ۱۴. برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل تأثیرگذاری نیازشناسی بر ژئوپلیتیک اطلاعات

Table 14. Estimation of the indicators for evaluating the overall impact of the needs analysis model on information geopolitics

شاخص	CMIN/DF	CFI	PCFI	RMSEA	Helter
مقدار Value	2.201	0.983	0.468	0.07	253

جدول ۱۵. مقادیر بارهای عاملی متغیر عوامل نیازشناسی

Table 15. Values of variable factor loadings of needs factors

معرف	بار عاملی	مقدار بحرانی	انحراف استاندارد	سطح معناداری
وظیفه فراهم کردن تامین منابع با دسترسی آزاد اطلاعات The task of providing resources with free access to information	0.54	-	-	0.001
میزان توجه ویژه کتابخانه‌ها به فرهنگ بومی The level of special attention of libraries to native culture	0.70	7.693	0.140	0.001
تنوع منابع کتابخانه متناسب با قومیت‌ها و سلايق منطقه The variety of library resources according to the ethnicities and tastes of the region	0.79	7.368	0.160	0.001
میزان مدیریت نیاز، به‌عنوان تاکتیک تأثیرگذار کتابخانه The level of demand management as an effective library tactic	0.87	8.394	0.171	0.001
میزان بهره‌مندی از شناسایی نیازهای بالفعل و نیازهای در سیاستگذاری تامین منابع The amount of benefit from the identification of actual needs and needs in resource provision policymaking	0.38	4.949	0.152	0.001
میزان نظر سنجی از مراجعین در تامین منابع The amount of survey of clients in providing resources	0.60	6.916	0.151	0.001
میزان مشارکت کتابداران به‌عنوان انتخاب‌کننده کتاب در فرایند تامین منابع The level of participation of librarians as book selectors in the resource supply process	0.75	7.799	0.179	0.001

اغلب شاخص‌ها در دامنه قابل قبول قرار دارند. شاخص کائی اسکور نسبی (CMIN/DF) کوچکتر از ۳، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۹۸۳، شاخص برازش تطبیقی مقتصد (PCFI) برابر با ۰/۴۶۸، ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) برابر با ۰/۰۷ و شاخص هلتر برابر با ۲۵۳ همگی حاکی از مطلوب بودن مدل است.

مقادیر برآورد شده در جدول ۱۵ (بار عاملی، مقدار بحرانی و سطح معناداری) بیانگر این است بارهای عاملی مربوط به همه‌ی معرف‌های متغیر "عامل نیازشناسی" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه "عامل نیازشناسی" با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط) برآورد می‌شوند و در نتیجه از اعتبار عاملی برخوردار است. همچنین بیشترین بار عاملی مربوط به سؤال چهارم با مقدار ۰/۸۷، کمترین بار عاملی مربوط به مؤلفه سؤال پنجم با مقدار ۰/۳۸ می‌باشد.

سؤال هفتم پژوهش: تا چه میزان عوامل استراتژیک در کتابخانه‌های عمومی ایران در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟

زمانی که یک سازه بزرگ، خود از چند متغیر پنهان تشکیل شده باشد، از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده می‌شود. در تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم علاوه بر بررسی رابطه متغیرهای مشاهده‌پذیر با متغیرهای پنهان، رابطه متغیرهای پنهان با سازه اصلی خود نیز بررسی می‌شود. براساس تحلیل یافته‌های بخش کمی، بارهای عاملی مربوط به همه‌ی معرف‌های متغیر "عوامل استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه "عامل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات" با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط به بالا برآورد می‌شوند و از اعتبار عاملی برخوردار است، بدین معنی که نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات بالاتر از متوسط ارزیابی شد که مویدها را بودن نقش کتابخانه‌ها هست لیکن میزان اجرایی شدن استراتژی‌های تدوین شده در اسناد بالادستی منوط به طراحی مأموریت‌های مشخص و هدفمند است که نتایج حاصل از تحلیل عاملی مرتبه دوم در جدول‌های ۱۶ و ۱۷ ارائه شده است.

جدول ۱۶. برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل در تحلیل عاملی مرتبه دوم

Table 16. Estimating the evaluation indicators of the model's generality in the second-order factor analysis

شاخص	CMIN/DF	CFI	PCFI	RMSEA	Helter
مقدار Value	2.958	0.981	0.689	0.09	94

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل در مجموع نشان‌دهنده این است که مدل تدوین شده، توسط داده‌های گردآوری شده حمایت می‌شوند و به عبارتی دیگر برازش داده به مدل برقرار است. اغلب شاخص‌ها در دامنه قابل قبول قرار دارند. شاخص کائی اسکور نسبی (CMIN/DF) کوچکتر از ۳، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۹۸۱، شاخص برازش تطبیقی مقتصد (PCFI) برابر با ۰/۶۸۹، ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) برابر با ۰/۰۹ و شاخص هلتر برابر با ۹۴ همگی حاکی از مطلوب بودن مدل است.

جدول ۱۷. مقادیر بارهای عاملی متغیر نقش عوامل استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران

Table 17. Values of variable factor loadings of the role of strategic factors of public libraries in the field of information geopolitics of Iran

معرف	بار عاملی	مقدار بحرانی	انحراف استاندارد	سطح معناداری
مؤلفه تقویت هویت ملی و جریان آزاد اطلاعات	0.88	-	-	0.001
The component of strengthening national identity and free flow of information	0.87	4.949	0.227	0.001
مؤلفه سیاستگذاری	0.68	7.321	0.185	0.001
Policy component	0.65	6.134	0.150	0.001
مؤلفه نقش کتابداران				
The role of librarians				
مؤلفه نیازشناسی				
Needs component				

مقادیر برآوردشده در جدول ۱۷ (بار عاملی، مقدار بحرانی و سطح معناداری) بیانگر این است بارهای عاملی مربوط به همه‌ی معرف‌های متغیر "عامل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه‌ی "عامل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات" با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط به بالا برآورد می‌شوند و از اعتبار عاملی برخوردار است. بیشترین بار عاملی نیز مربوط به مؤلفه تقویت هویت ملی و جریان آزاد اطلاعات با مقدار ۰/۸۸، کمترین بار عاملی مربوط به مؤلفه نیازشناسی با مقدار ۰/۶۵ می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پاسخ به سؤال اول پژوهش: نقش عوامل ساختاری (تقویت هویت فرهنگی و جریان آزاد اطلاعات)

در ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

سیستم متمرکز تأمین منابع با تعاریف جریان آزاد اطلاعات تا حدودی دارای تناقض است اما از آنجایی که شکل‌گیری و حفظ و تقویت هویت از مؤلفه‌های اساسی در مباحث ژئوپلیتیکی است، کتابخانه‌های عمومی ایران به صورت تلویحی دارای نقش فعال در جهت تلاش برای تقویت هویت ملی و دینی با هدف ارتقای سطح کیفیت زندگی و نیز مقابله با تهاجمات فرهنگی و تقویت قدرت دفاعی نرم هستند که برنامه‌های فرهنگی در حال اجرا در کتابخانه‌ها مؤید این امر است اما به صورت برجسته با مأموریت‌های هدفمند و پیوسته در جامعه تبیین نشده و نمود کمتری پیدا کرده‌است. همچنین در یافته‌های پژوهش، کارکرد کتابخانه به‌عنوان فضای عمومی گفتمانی و محلی برای آموزش‌های غیررسمی و مادام‌العمر عنوان شد که با مفاهیم ارائه شده در پژوهش (Hafeznia (2013 و مؤلفه نقش گفتمان در شکل‌گیری هویت و ژئوپلیتیک انتقادی مطرح‌شده در پژوهش (Afzali et al. (2015 انطباق دارد. (Toth (2016 نیز معتقد بود مهم‌ترین نهادی که در هر کشور موظف است به نیازهای فرهنگی و اطلاعاتی همه اقشار بدون در نظر گرفتن سن، جنس، مذهب، نژاد و دیگر خصوصیات و توانایی‌های فردی-پاسخ دهد، کتابخانه عمومی است. وی در مطالعه خود با تأکید بر نقش کتابخانه‌های عمومی که بر چهار محور ۱. ارائه‌دهنده اطلاعات ۲. واسطه‌های فرهنگی ۳. منبع ارائه خدمات یادگیری مادام‌العمر ۴. محلی برای تفریح و سرگرمی متمرکز است به بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی و یادگیری مادام‌العمر در بافت دیجیتالی و چندفرهنگی هم فرصت و هم تهدید برای کتابخانه‌های عمومی است که موارد ۲، ۳ و ۴ مذکور با پاسخ یافته‌شده برای سؤال نخست منطبق است. بدون تردید کتابخانه‌های عمومی، مرکز مبادله فکری و فرهنگی هستند. در راهنمای آزادی فکری ۲۰۱۰ نیز چنین آمده که کتابخانه عمومی به‌عنوان یک جنبه دموکراسی جامعه بر این استدلال استوار است که دسترسی آزاد به اطلاعات از همه دیدگاه‌ها و تمامی اظهارنظرها وجود دارد و (Balkin (2004 نیز این موضوع را یک دموکراسی کارکردی ضروری می‌داند، لکن در سیاست‌گذاری‌های تأمین منابع کتابخانه‌های عمومی ایران، لزوماً، منابع مرتبط با همه را و دیدگاه‌ها وارد مجموعه کتابخانه‌های عمومی ایران نمی‌شود. به طبعه شدن در کتابخانه به‌عنوان فضا یا سپهر عمومی که در مصاحبه‌ها به آن اشاره شد با پژوهش‌های (Ukessayes (2015؛ Hainz (2016؛ Tasic & Lazarevic (2010 و Kavianirad (2016 همسویی دارد.

پاسخ به سؤال دوم پژوهش: معیارهای سیاست‌گذاری در کتابخانه‌های عمومی ایران جهت تأثیر در

ژئوپلیتیک اطلاعات از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

طرح‌های مطالعاتی مختلفی از جمله آمایش سرزمینی کتابخانه‌های عمومی توسط نهاد در حال اجراست. لیکن لزوم

توجه سیاست‌گذاران ملی به نقش کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یک فضای گفت‌وگویی در انتقال فرهنگ و اطلاعات و پایگاهی برای تقویت قدرت دفاع نرم از دیگر نقاط مورد تأکید در مصاحبه‌ها بوده که در حال حاضر این خلأ توجه؛ موجب کاهش میزان نقش‌آفرینی راهبردی کتابخانه‌های عمومی در حوزه جغرافیای سیاسی اطلاعات شده است. مطالعات Ferguson (2016) و Fadaei (2018) نیز ضمن تأکید بر بازنگری در راهبردهای کتابخانه‌های عمومی نشان داد که بسیاری از اهداف، راهبردها و سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم با کتابخانه‌های عمومی در ارتباط بوده و از طریق این نهاد قابل تحقق هستند، ولی متأسفانه دست‌اندرکاران این برنامه به این نکته واقف نبوده یا آن را نادیده گرفته‌اند. جایگاه کتابخانه‌های عمومی در برنامه‌های توسعه اینکه تاکنون تدوین شده‌اند، تلویحی است بدین معنا که در تدوین و نگارش این برنامه‌ها به نقش حیاتی کتابخانه‌های عمومی توجه نشده است. Hashemzadeh et al. (2014) نیز لازمه توسعه همه‌جانبه یک کشور را داشتن مردمی آگاه، بادرایت و دارای فکر و اندیشه صحیح و درست عنوان کرده بودند که با یافته پژوهش منطبق است. Greenhalgh et al. (1993) نیز بر جنبه‌های ژئوپلیتیک اطلاعات به‌مثابه قدرت و قدرت به‌مثابه مدیریت قلمروهای گوناگون زندگی (سیاست، اقتصاد)، ایجاد اعتماد اجتماعی، سیاست اجتماعی و غنی‌سازی فرهنگی و نقش در حل مشکلات فرهنگی و سیاسی توسط کتابخانه‌های عمومی تأکید داشته‌اند که همسویی آن با یافته‌های مربوط به سؤال دوم پژوهش تأیید می‌شود.

پاسخ به سؤال سوم پژوهش: تا چه میزان کتابداران کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به‌عنوان بازیگران استراتژیک در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟

براساس یافته‌های پژوهش حاضر در بخش کیفی، کتابداران به‌صورت مأموریتی و هدفمند دارای نقش در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات نیستند. همچنین عدم تبیین شفاف مأموریت کتابداران در مسیر نقش‌آفرینی در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات و نبود سیستم نظارتی مناسب برای رصد میزان پیشبرد اهداف و سیاست‌ها از دیگر آسیب‌ها درخصوص عدم یا نقش‌آفرینی ضعیف کتابداران کتابخانه‌های عمومی در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات شناسایی شد. لیکن فعالیت‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی مانند مشاوره خوانندگان و پروژه‌های برآمدمحور در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در حال اجراست که می‌تواند زمینه‌ساز این نوع نقش‌آفرینی کتابداران باشد. مقادیر برآوردشده بیانگر این است بارهای عاملی مربوط به همه‌ی معرف‌های متغیر «عامل نقش کتابداران» در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه‌ی «عامل نقش کتابداران» با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط برآورد نقش کتابداران به‌عنوان مشاور اطلاعاتی و واسط اطلاعاتی در عصر حاضر و پیش‌رو در مطالعات Keshavarzian & Asnafi (2016) و Adetoun & Oyelude (2012) نیز عنوان شده، لذا یافته‌های پژوهش حاضر نیز در همان راستا هست.

پاسخ به سؤال چهارم پژوهش: نقش نیازشناسی کاربران در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی ایران از نظر صاحب‌نظران چگونه است؟

سیستم مجموعه‌سازی متمرکز منابع کتابخانه‌های عمومی از دو منظر از یافته‌ها تحلیل شد. نخست این که این سیستم، موجبات انسجام و وحدت رویه در انتقال و تقویت بنیان‌های فرهنگی و هویت ملی در راستای سیاست‌های کلان و حفظ تمامیت ملی در مقابله با تهاجمات فرهنگی و تهدیدهای داخلی و خارجی را فراهم می‌آورد اما از دیگر سو، آسیب عدم توجه یا توجه کمتر به سلاقی، سطح آگاهی‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها در سایه مجموعه‌سازی متمرکز برجسته‌تر می‌شود که بایستی در سیاست‌گذاری‌ها مدنظر مدیران کلان قرار گیرد و در کنار تدوین چشم‌اندازها و خط‌مشی‌ها، نظارت بر اجرای

اصولی این اسناد نیز صورت پذیرد. طرح انتخاب کتاب به گزینش کتابداران، گام نسبتاً خوبی در توجه به سلیق کاربران است. لیکن به صورت نظام مند و مستمر در سیاست گذاری های تأمین منابع قرار نگرفته است. یافته ها نشان دادند که بخش مجموعه سازی مهم ترین نقش را در کتابخانه های عمومی دارد و چنانچه توجهی به نظر کاربران و کتابداران در رابطه با تأمین منابع کتابخانه های عمومی نشود و مجموعه سازی به صورت متمرکز انجام گیرد و فاقد خط مشی مدون باشد، کتابخانه های عمومی از تحقق اهداف خود دور خواهند شد. تحلیل یافته های بخش کمی نیز مؤید این موضوع بود. (Shahmirzadi & Fahimnia (2009)؛ Nematollahi (2013) و Fahimifar & Farzin Yazdi (2015) در پژوهش های خود بر لزوم مشارکت کتابداران در مجموعه سازی در کنار روش مجموعه سازی متمرکز و همچنین لزوم توجه به نیازهای مخاطبان در مجموعه سازی تأکید کرده اند که با یافته های پژوهش حاضر همسویی دارد. همچنین یافته های پژوهش حاضر در خصوص لزوم توجه به نیازسنجی اطلاعاتی کاربران به عنوان یکی از مؤلفه های مهم ژئوپلیتیک اطلاعات با پژوهش Kaur & Walia (2016) و Zerehsaz & Pazooki (2012) همسویی دارد. (Rahmani et al. (2016) و همچنین پژوهش های Kaur & Walia (2016) و Kipen (2016) نیز به اهمیت همکاری های فناوری و اطلاعاتی کتابخانه ها با یکدیگر جهت افزایش دسترسی به منابع، نبود الگوی شفاف و واضح ساختار سازمانی در مجموعه سازی، عدم وجود خط مشی مدون، اشتراک اطلاعات برای اکثریت شهروندان و نقش آن در حوزه های قدرت و استراتژی و کمبود منابع متناسب با نیاز کاربران تأکید داشتند.

پاسخ به سؤال پنجم پژوهش: تا چه میزان کتابداران کتابخانه های عمومی ایران در ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟

با تحلیل یافته های به دست آمده در بخش کمی از طریق پرسش نامه توزیعی بین مدیران و کتابداران، در مجموع نشان دهنده این است که بارهای عاملی مربوط به همه ی معرف های متغیر "عامل نقش کتابداران" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه ی "عامل نقش کتابداران" با معرف های این مؤلفه در حد متوسط برآورد می شوند یعنی از نظر مدیران ارشد و کتابداران کتابخانه های عمومی، کتابداران در حد متوسط در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات دارای نقش هستند. که با یافته های مطالعات (Ebrahimi & Alipour Najmi (2014) و Bazrafshan et al. (2019) نیز دارای همسویی است.

پاسخ به سؤال ششم پژوهش: تا چه میزان نیازسنجی از کاربران در کتابخانه های عمومی ایران از نظر کتابداران و مدیران ارشد کتابخانه های عمومی در ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارد؟

طبق تحلیل یافته های حاصل از پرسش نامه های توزیعی بین کتابداران و مدیران ارشد کتابخانه های عمومی مقادیر برآورد شده بیانگر این است که بارهای عاملی مربوط به همه ی معرف های متغیر "عامل نیازسنجی" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه ی "عامل نیازسنجی" با معرف های این مؤلفه در حد متوسط برآورد می شوند. بدین ترتیب یافته ها حاکی از نقش اثرگذار نیازسنجی در زمینه تأثیر گذاری کتابخانه های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات ایران است. (Zardari et al. (2019) و Shahmirzadi & Fahimnia (2010) نیز با یافته های این بخش از پژوهش همسویی دارد.

پاسخ به سؤال هفتم پژوهش: تا چه میزان عوامل استراتژیک در کتابخانه های عمومی ایران در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات نقش دارند؟

بر اساس تحلیل یافته های بخش کمی در فصل چهار، بارهای عاملی مربوط به همه ی معرف های متغیر "عوامل استراتژیک کتابخانه های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات" در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مؤلفه ی

عامل نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در عرصه ژئوپلیتیک اطلاعات " با معرف‌های این مؤلفه در حد متوسط به بالا برآورد می‌شوند و از اعتبار عاملی برخوردار است، بدین معنی که نقش استراتژیک کتابخانه‌های عمومی در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات بالاتر از متوسط ارزیابی شد که مؤید دارا بودن نقش کتابخانه‌ها هست لیکن میزان اجرایی شدن استراتژی‌های تدوین شده در اسناد بالادستی منوط به طراحی و پایش مستمر مأموریت‌های مشخص و هدفمند است که که با یافته‌های پژوهش‌های (Ebrahimi et al. (2020؛ Shaghghi (2018؛ Bazrafshanet al. (2019؛ Zardari et al. (2020 همسویی دارد.

با توجه به ماهیت، گستره جغرافیایی و دسترس‌پذیری کتابخانه‌های عمومی، این پایگاه‌ها در تقویت مؤلفه‌های هویتی و ارتقای آگاهی‌های عمومی به منظور تحکیم و افزایش ضریب نفوذناپذیری مرزهای اطلاعاتی و حفظ تمامیت ملی، پیشنهادات ذیل ارائه می‌شوند:

الف: نقش کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت فرهنگی و جریان آزاد اطلاعات

۱- تعیین جایگاه، نقش و مأموریت در اسناد ملی و بالادستی برای کتابخانه‌های عمومی در جهت تقویت مؤلفه‌های هویت ایران اسلامی و تأمین زیرساخت‌های مالی و فناوری مربوطه

۲- فضاسازی کتابخانه‌ها به عنوان پایگاه گفتمان عمومی

۳- توجه به نیازهای بومی و محلی منطقه مشرف بر کتابخانه عمومی در جهت تقویت هویت ملی

ب: سیاستگذاری برای کتابخانه‌های عمومی به منظور تأثیر آن‌ها بر ژئوپلیتیک اطلاعات

۱- تعیین مأموریت آگاهی‌رسانی عمومی مبتنی بر اسناد چشم‌انداز

۲- طراحی مأموریت‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در دولت و نهاد برای کتابخانه‌های عمومی

۳- پیش‌بینی نیازهای اطلاعاتی و ابزارهای موردنیاز مرتبط جامعه و تأمین آن در کتابخانه‌های عمومی

ج: تعیین نقش کتابداران کتابخانه‌های عمومی در حوزه ژئوپلیتیک اطلاعات

۱- طراحی مأموریت و تعیین سطوح نقش آفرینی برای کتابداران

۲- طراحی نظام آموزشی هدفمند، طبقه‌بندی شده و مستمر برای کتابداران منطبق با مأموریت‌های محول شده به کتابداران

۳- طراحی و پیاده‌سازی سیستم نظارت و ارزیابی مستمر و کیفی کتابداران

۴- پیاده‌سازی سیستم ارزیابی مستمر اثربخشی آموزش‌ها در اجرای موفقیت‌آمیز مأموریت‌ها

۵- طبقه‌بندی کتابداران براساس تخصص و مهارت‌ها به منظور تعیین سطوح نقش آفرینی در حوزه توزیع اطلاعات

د: نیازشناسی کاربران

۱- تدوین نظام‌نامه تأمین منابع کتابخانه‌های عمومی با لحاظ کردن تنوع سلیقه، نیازهای قومی، سطوح سواد و ایدئولوژی‌های حاکم

۲- پایش مستمر و هدفمند نیازهای اطلاعاتی منطقه‌ای که کتابخانه در آن واقع شده است

۳- راه‌اندازی سیستم نظرسنجی از مخاطبان در تأمین منابع به منظور تأمین اطلاعات موردنیاز و نیز تحلیل تقاضای مخاطبان کتابخانه‌های عمومی

۴- بررسی تحلیلی و تطبیقی تغییر نیازهای اطلاعاتی کاربران منطبق با اهداف و مأموریت‌های کلان در تقویت هویت

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافع از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

References

- Aabo, S., & Audunson, R. (2012). Use of library space and the library as place? *Library & Information Science Research*, 34(2), 138-149.
- Adetoun, A., & Oyelude, A. (2012). Libraries as the gate: “ways” and “keepers” in the knowledge environment. *Library Hi Tech News*, 29(8), 7-10.
- Afzali, R., Badiie Azandahi, M., & Zaki, Y. (2015). Elements and components of discourse realm in critical geopolitics. *Human Geography Research*, 47(3), 577-588. (In Persian)
- Aghajani, H., & Ganjehkhor, Z. (2010). Exploring role of psychological characteristics on independent entrepreneurship process. *Transformation Management Journal*, 2(4), 118-140. doi: 10.22067/pmt.v2i4.9093. (In Persian)
- Balkin, J. M. (2004). Digital speech and democratic culture: A theory of freedom of expression for the information society. *New York University Law Review*, 79(1), 1-58.
- Bazrafshan, A. A., Abazari, M. R., & Azimi Khabazan, F. (2019). Management of intellectual capital and performance of public library staff in Golestan province. *Knowledge Studies*, 4(15), 65-82. (In Persian)
- Bigdeli, Z., & Farashbandi, F. (2007). Geopolitics of Information: A comparative comparison of news and political information of (Aftab Yazd) and (Kayhan) newspapers in July 2006. *Cultural Studies and Communication*, 3(9), 72-45. (In Persian)
- Brown-Syed, C. (2010). The new world order & the geopolitics of information. Retrieved from: <http://www.did.ir/>
- Castells, M. (2000). *The risk of the network society*. Oxford: Blackwell publishers. Elgar Publishing
- Doroody, F. (1388). Interaction of important geopolitical structures and information in the contemporary world. *Book Chapter*, 78(2), 176-153. (In Persian)
- Ebrahimi, R., & Alipour Najmi, S. (2013). Qualitative study of the role of public libraries in creating and promoting social trust. *Library and Information Research Letter*, 3(1), 51-72. (In Persian)
- Ebrahimi, R., Riyahania, N., Akhshik, S. S., & Vahid, M. (2020). Content analysis of policy documents in the public libraries in Iran. *Information Research and Public Libraries*, 26(1), 159-195. (In Persian)
- Fadaei, G. (2018). The need to revise the strategy of public libraries. *Information Research and Public Libraries*, 33(4), 439-435. (In Persian)
- Fahimifar, S., & Farzin Yazdi, M. (2015). Assessing users' satisfaction with the collection, building, equipment, librarians and services of Yazd public libraries. *Information Research and Public Libraries*, 20(1), 113-126. (In Persian)

- Ferguson, S. (2012). Are public libraries developers of social capital? A review of their contribution and attempts to demonstrate it. *The Australian Library Journal*, 61(1), 22-33.
- Ghaffari Qadir, J., & Shaghaghi, M. (2011). Public Libraries and the Analysis of Its Social Functions as a Communication-Media institution. *Public Libraries and Information Research (Library Message)*, 16(3), 38-5. (In Persian)
- Greenhalgh, L., Landry, C., & Worpole, K. (1993). *Borrowed Time? The Future of Public Libraries in the U.K.* Bournes Green: Comedia.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 105–117). Sage Publications, Inc.
- Hafeznia, M. R. (2000). A new definition of geopolitics. Geographical. *Geographical Research Quarterly*, 15(3), 21-35. (In Persian)
- Hafeznia, M. R., Ahmadipour, Z., & Boyeh, C. (2013). Explanation of factors affecting the formation of geopolitical territories of the Islamic Republic of Iran. *Iranian Journal of International Politics*, 1(1), 26-49. (In Persian)
- Hashemzadeh, M. J., Dehghani Raini, H., & Nokarizi, M. (2014). The role of public libraries in Kerman city in developing the reading culture of users. *Information Research and Public Libraries (Library Message)*, 21(2), 217-234. (In Persian)
- Hashmi, F. A. (2019). Political discourse: Do public libraries serve as a fertile ground? *Library and Information Science Research*, 41(3), 100965. (In Persian)
- Hassanzadeh, M. (2009). An overview of the concept and dimensions of geopolitics of information. *Information*, 5(3), 120-108. (In Persian)
- Intellectual Freedom Manual. (2010, July 12). American Library Association. Retrieved from <http://www.ala.org/advocacy/intfreedom/iftoolkits/ifmanual/intellectual>
- Jaeger, P. T., Carlo Bertot, J., & Gorham, U. (2013). Wake up the nation: Public libraries, policy making, and political discourse. *The Library Quarterly*, 83, 61–72.
- Johnson, C. A. (2010). Do public libraries contribute to social capital? A preliminary investigation into the relationship. *Library & Information Science Research*, 32, 147-155.
- Kaur, M., & Walia, P. K. (2016). Collection development of electronic resources in management libraries of India. *Collection Building*, 35(3), 73-83.
- Kavianirad, M. (2016). Geopolitics is not a science of competition: The Iranian Geopolitical Association. Online access: <http://www.iag.ir/knowledge/2011-08-14-21-45-34/715-2015-06-18-12-13-48>. (In Persian)
- Keshavarzian, S., & Asnafi, A. (2016). Data metamorphosis in public libraries and the role of librarians. *Quarterly Knowledge and Information Management Journal*, 3(1), 37-57. (In Persian)
- Kipen, D. (2016). *How to weather the Trump administration: Head to the library*. L.A. Times. Retrieved from <http://www.latimes.com/books/jacketcopy/la-ca-jc-kipen-essay-20161110-story.html>
- Maliukevicius, N. (2007). Russian Geopolitics of Information: Lithuanian Political Science Yearbook, 1, 33-47.
- Maréchal, N. (2017). Networked Authoritarianism and the Geopolitics of Information: Understanding

- Russian Internet Policy. Media and communication, 5,1. May 1, 2017 from <http://www.ifla.org/files2016/12/28>.
- McQuail, D. (1979). The Influence and Effects of Mass Media. Retrieved from <http://www.sou.edu/polisci/hughes/Media/McQuail.html>. of a web-based application. *Journal of Balkan Libraries Union*, 3(2), 36-41.
- Mohsenian Rad, M. (2017). Communications. Tehran: Soroush. (In Persian)
- Nemati Anaraki, L. (2010). Geopolitics and geoeconomics of information. *Information*, 6(3), 178-161. (In Persian)
- Nematollahi, L (2013). *Investigating the Attitudes of Librarians of Public Libraries in Fars Province towards a Centralized Collection Method in These Libraries*, M.Sc. Thesis. Shiraz University, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (In Persian)
- Parsazadeh, A., & Shaghaqi, M. (2010). Public libraries and the construction of social reality. *Information research and public libraries*, 15(4), 29-60. (In Persian)
- Perspectives of the Public Libraries foundation on the Horizon 2025 (2009). IRANPL. Available at: <https://wikilib.blog.ir/post/7>. (In Persian)
- Rahmani, S., Abbasi, Z., & Sanaatjou, A. (2016). Analysis of the basic components of the collection policy and collection management policy of the Information Center and Central Library of Ferdowsi University of Mashhad, *Library and Information Research Journal*, 6(1), 321-340. (In Persian)
- Roosevelt, F. D. (2017). The role of public libraries in the Brave New World of Truth. Retrieved from <http://tascha.uw.edu/>
- Shaghghi, A. (2018). *Analysis of the geopolitical position of information in the Middle East based on regional and supra-regional scientific cooperation from 2000-2014*. Thesis for MA in Information Science and Knowledge. Faculty of Humanities. Shahed University. (In Persian)
- Shah Mohammadi, M. (2007). *Psychological Operations Studies*, 15, 330-299. (In Persian)
- Shahmirzadi, T., & Fahimnia, F. (2009). A study on the status of acquisition and collection development in public libraries of Iran. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 20(1), 111-136. (In Persian)
- Smith, A. (1985). *Geopolitics of information: how western culture dominates the world* (Translated by Fereydown Shirvani). Tehran: IRIB, Soroush Publications. (In Persian)
- Tosic, V., & Lazarevic, S., (2010). The role of libraries in the development of cultural tourism with special emphasis to the bibliotheca alexandrina in egypt. *UTMS Journal of Economics, University of Tourism and Management, Skopje, Macedonia*, 1(2), 107-114.
- Toth, M. (2016). The role of public libraries in Lifelong Learning in a multicultural and digital context. *ProInflow*, 8(2), 34-45.
- Ukessays. (2015). *Role of public libraries in society education essay*. Retrieved from <https://www.ukessays.com/essays/education>
- Varheim, A. (2011). Gracious space: Library programming strategies towards immigrants as tools in the creation of social capital. *Library & Information Science*, 33(1), 12-18.

Zardari, S., Atapour, H., Majidi, A., & Akbarnejad, R. (2019). Barriers and strategies for providing public library services to ethnic groups and minorities in multicultural societies. *Information Research and Public Libraries*, 25(4), 99. (In Persian)

Zerehsaz, M., & Pazooki, F. (2012). A study of the librarians' general and specialized reading status at mashhad public libraries. *Research on Information Science and Public Libraries*, 18(1), 135-154. (In Persian)

Copyrights

© 2024, by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)